

Apunts d'una història endimoniada

Ja m'avanço per dir-vos que passaré per alt la història més remota dels nostres Diablers, i aniré de pet a la recuperació de després de la guerra, on comença la història més contemporània, èpica i solemne dels nostres Diablots. Així, doncs, ens situem a la Mare de Déu d'agost de 1946. Sí, per aquestes coses estranyes de la vida, els vilanovines vam pensar en el Ball de Diablers el dia de la Mare de Déu. Què hi farem !. Socis i tertulians del Foment –aleshores Fomento Villanovés– van fer la pensada de recuperar bona part dels balls populars i entremesos perduts. I van començar per la restauració del Ball de Diablers i la Mulassa , amb intenció d'estrenar-los per la festa grossa de l'any vinent. Van anar per feina i, a part de fer la rumiada i gratar-se la butxaca, en seguida van pensar en els components i càrrecs de la colla. Com tocava, calgué presentar la idea a l'alcalde de la ciutat Antonio Ferrer Pi, i iniciaren la subscripció pública fent ostentació del tan pregonat vilanovisme. Aquells primers vestits foren decorats pel pintor i gravador Enric-Cristòfol Ricart amb tot de flames, forques, bestiar popular, cuques, serps o rats-penats. Les piules es van comprar a l'Arboç i els assaigs es feien al Foment o al pati de la fàbrica de la FISA. Fet i fet, l'estrena dels nous Balls de Diablers tingué lloc el dia de Festa Major de 1947. El seguici sortí del Foment després d'ofici, acompanyats de la Mulassa, grallers i autoritats competents. Aquella primera formació estava integrada per disset components, molts d'ells reconeguts intel·lectuals i set-ciències. A la plaça de la Vila ballaren davant les autoritats i reivindicaren la recuperació d'altres entremesos populars. Els versots d'en Llucifer apuntaven veritats com un temple: “Som una colla de diablers, / tots de casa molt bona, / que venim a passar l'estona / en aquests món de miserables”. Finalment, el bon àngel els exigí el retorn a la calderes d'en Botero, tot demanant a la Verge Blanca de les Neus que

protegís els vilanovins d'aquells galifardeus. Tot i les queixes pel preu de les actuacions, els ingressos de la colla anaven íntegrament a benefici de l'Hospital. El 1948 els Diables participaren a l'estrena del nou Drac. Mentre, la comissió ja treballava en la recuperació dels Gegants que serien estrenats per la Festa Major d'aquell mateix any. Els Diables també s'arribaren fins a Montserrat acompanyant l'ofrena de la llàntia votiva a la Mare de Déu de Montserrat. Després vindria la renovació dels integrants de la colla i els més ganàpies deixarien pas a gent més jove, també del Foment. Fou cap els anys cinquanta que els Diables es desvincularen de tota entitat i agafaren una dimensió més espontània de colla d'amics amb actuacions centrades a la Festa Major. Fou un període de improvisació, on els integrants del ball tant podien ser amics del barri, com estudiants de l'Escola Industrial. Els versots, però, continuaven fent empenyar més del compte, i en més d'una ocasió calgué la mediació dels amos de la Casa de la Vila. Més endavant, seria una comissió municipal qui es faria càrrec dels vestits i reclutaria cada any Diables voluntaris. I no sempre eren fàcils de trobar. Una dinàmica que abocaria a la decadència del Ball. Durant uns anys no participaren a la Festa Major i calgué contractar colles forasteres. No seria fins els primers setanta que es recuperaren els vestits d'Enric C. Ricart, abandonats i empolegats en un magatzem municipal. Així, doncs, el 1972 tornaren a actuar amb un funcionament espontani i uns integrants —molts d'ells vinculats a la Geltrú— que s'anaven renovant. A finals dels setanta la colla fou pionera en incorporar les primeres dones. El Ball de Diables va contribuir al naixement de l'Agrupació de Balls Populars i s'inicià el moment de la gran expansió. De la improvisació i el campí qui pugui es passava a la sistematització i cohesió de la colla. Era l'època de les grans sortides pel país i per l'estranger, i el 1980 participaven al primer Correfoc de la Mercè. Temps de canvis i transformacions que els dugueren a abandonar l'Agrupa. En aquell ambient

engrescador, el 3 d'agost de 1980 el Ball de Diables estrenava els nous vestits pintats per Armand Cardona. Un resultat innovador i avantguardista ple de rostres, figures fantàstiques i per damunt de tot, els seus inimitables gats, trapelles i desagraïts, com li agradava de dir. Els noranta son anys de renovació i els més veterans deixen pas a la canalla. Per primer cop, trien cap de colla i president, constituint-se formalment en societat. El 1992 –any olímpic– participaven al primer Correfoc de Vilanova i la Geltrú. Per la Festa Major de 1995 el Ball de Diables estrenava els nous vestits de l'artista pintor Joaquim Budesca. Els vestits d'en Cardona estaven tronats i foradats, víctimes del ritme frenètic dels últims anys. Budesca hi aportava un festival de colors: vermells, grocs,... i blaus !. Eren uns diables molt mediterranis. Entrats el segle XXI la colla mantindria l'empenta i la tradició. El 2006 vindrien els nous vestits de l'artista i escenògraf Pep Duran, i ara, deu anys més tard –i setanta anys després de començar a caminar– el Ball de Diables estrenarà els nous vestits del pintor i escultor Oscar Estruga, disposat a canviar les banyes de la vaca de la Pasífae per les banyes dels diablots. Això sí, amb uns vestits o uns altres, les piules del Ball de Diables garantiran la pluja de foc i colors pels nostres carrers i places. I que duri. Ah !, i els seus versots continuaran escandalitzant iaies i altres esperits sensibles. I doncs, què us pensàveu ?. Estem parlant de diables ... , del Ball de Diables de Vilanova i la Geltrú !.

Albert Tubau

(Article publicat al llibret “Sis banyes per una cua” editat pel Ball de Diables de Vilanova i la Geltrú el 2016 amb motiu de l'estrena dels vestits decorats per Oscar Estruga)